Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anunciuri:
Braşovŭ, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maass), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĚRŬ DE DUMINECĂ 47)

„Gazeta“ ese în fiă-care di
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 franci, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulu I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unu anu 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtu abonamentele câtu şi inserţiunile suntu a se plăti înainte.

Nr. 258.—Anulŭ LVI. Braşovŭ, Duminecă, 21 Noemvre (3 Decemvre) 1893.

Rĕsboiu fără sfîrşitŭ.

Braşovŭ 20 Noemvre v.

O adevĕrată declaraţiune de rĕsboiu este faţă cu noi, Românii dintre Tisa şi Carpaţi, vorbirea, ce a ţinut'o dilele acestea în dietă ministrulŭ unguréscŭ de instrucţiune, conte Albin Csaky.

Nicĭ-odată spiritulŭ de vrăjmăşiă, de care suntŭ povăţuiţĭ stăpânitorii ungurĭ, nu s'a datŭ pe faţă într'unŭ modŭ atâtŭ de hotăritŭ şi fără de sfiélă, cum s'a întêmplatŭ în cursulŭ desbaterilorŭ de éstŭ timpŭ a bugetului de culte şi instrucţiune publică. Din tóte părţile, din sînulŭ tuturorŭ partidelorŭ maghiare s'au audítŭ glasurĭ, carĭ de carĭ mai duşmănóse şi mai rĕsbunătóre în contra popórelorŭ nemaghiare, dér mai alesŭ în contra nóstră, a Românilorŭ, carĭ suntemŭ luaţĭ la ochĭ ca cei mai periculoşĭ şi cei mai urgisiţĭ cetăţenĭ ai statului. Intrégă dietă ni-se înfăţişéză ca o adunare de conjuraţĭ în contra limbei şi a naţionalităţii nóstre.

Intre cele mai însufleţite strigărĭ de „éljen“ şi între aplausele tuturorŭ deputaţilorŭ declară ministrulŭ Csaky, că de cincĭ anĭ de dile, de când este elŭ ministru, n'a făcutŭ unŭ singurŭ pasŭ, n'a adusŭ o singură lege şi n'a datŭ o singură ordinaţiune, fără de-a nu fi avutŭ în vedere *numaĭ şi numai lăţirea şi înflorirea culturei unguresci*, la care a nisuitŭ neîncetatŭ în paguba culturii naţionale a popórelorŭ nemaghiare. Elŭ a spus'o curatŭ şi limpede, că numai în interesulŭ maghiarisării a adusŭ legea pentru Kişdedovurĭ, legea pentru pensionarea învĕţătorilorŭ, legea pentru urcarea salariilorŭ învĕţătorescĭ; deasemenea în interesulŭ maghiarisării a datŭ şi tóte acele ordinaţiunĭ despotice, carĭ ne răpescŭ somnulŭ şi liniştea.

In ce privesce legea pentru urcarea salariilorŭ învĕţătorescĭ, ministrulŭ a declaratŭ, că acésta a adus'o numai pentru ca guvernulŭ sĕ pótă câştiga o influinţă asupra numirei învĕţătorilorŭ noştri, ér décă scopulŭ nu s'ar puté ajunge, décă adecă confesiunile vorŭ fi în stare sĕ ridice salariile învĕţătorilorŭ la minimulŭ de 300 fl. fără de-a primi dela statŭ nicĭ unŭ ajutorŭ: atuncĭ va aduce o altă lege, prin care salariile învĕţătorilorŭ sĕ le ridice şi mai susŭ, aşa ca confesiunile sĕ nu mai pótă birui nicĭ într'unŭ chipŭ cu susţinerea şcólelorŭ lorŭ şi sĕ fiă silite a-le da pe mâna guvernului în schimbulŭ unui micŭ ajutorŭ, ce l'ar primi dela statŭ.

A mai promisŭ ministrulŭ Csaky, că va aduce legĭ nouĕ, prin carĭ guvernului sĕ 'i se dea mai mare putere nu numai asupra crescerei învĕţătorilorŭ, ci chiar şi asupra crescerei preoţilorŭ noştri. Va sĕ dică atâtŭ învĕţătorii, câtŭ şi clericii noştri sĕ fiă educaţĭ în viitorŭ pe géna şi sprincéna unguréscă.

Chiar şi legea pentru Kişdedovurĭ, care este una din cele mai nedrepte şi mai asupritóre legĭ, a mai înăsprit'o ministrulŭ Csaky, dândŭ aspre poruncĭ inspectorilorŭ de şcóle, ca sĕ nu sufere la Kişdedovurĭ nicĭ chiar nisce simple doicĭ, décă nu vorŭ sci bine limba unguréscă.

Până acolo a ajunsŭ duşmănia, încâtŭ unŭ deputatŭ ungurŭ, cu numele Hévizy János, a cerutŭ, ca sĕ nu se mai permită înfiinţarea nicĭ unui asilŭ de copii şi nicĭ unei şcóle poporale, care nu este maghiară; ér ministrulŭ Csaky a declaratŭ, că décă li-se mai dă voiă confesiunilorŭ sĕ înfiinţeze şcóle nemaghiare, acésta se întêmplă numai pentru-că statulŭ nu póte rĕsbi cu cheltuelile, ca sĕ înfiinţeze pretutindenĭ şcóle unguresci.

In faţa acestei prigonirĭ pe viéţă pe mórte a învĕţămêntului nostru naţionalŭ, nu ne rĕmâne, decâtŭ sĕ facemŭ şi noi ceea ce facŭ contrarii noştri: sĕ ne unimŭ puterile şi sĕ luptămŭ până la cea din urmă scînteiă de viéţă pentru apĕrarea limbei şi a culturei nóstre românescĭ. Sĕ facemŭ totŭ ce ne stă în putere, ca sĕ susţinemŭ şcólele nóstre naţionale, ér când acésta nu ni-ar mai fi cu putinţă, sĕ ne aducemŭ aminte de strămoşii noştri, carĭ luptau mai multŭ pentru limbă decâtŭ pentru viéţă, şi sĕ căutămŭ a paralisa prin iubirea şi devotamentulŭ nostru pentru limbă şi naţionalitate uneltirile vrăşmaşe. In tóte împrejurările vieţii nóstre publice şi private, în sînulŭ familiei, la convenirĭ, în localurĭ publice, pe stradă, c'unŭ cuvêntŭ pretutindenĭ cărturarii românĭ au datorinţa de-a fi totŭ atâţĭ apostolĭ şi predicatorĭ ai iubirei de limbă şi de naţiune. Cu deosebire trebue sĕ ne îngrijimŭ pentru lăţirea scrierilorŭ naţionale românescĭ în sînulŭ poporului nostru, hrănindu-i spiritulŭ şi deşteptându-i iubirea de neamŭ şi consciinţa naţională cu cartea românéscă.

Românii sĕ nu lase a mai fi amăgiţĭ de vorbe góle. Lupta e declarată acum mai multŭ ca totdéuna şi ar fi o neiertată greşélă de a crede şi măcarŭ pentru unŭ momentŭ, că în aceste împregiurărĭ ar mai esista la contrarii noştri şi cea mai mică bunăvoinţă faţă de causa nóstră. Nicĭ la darurile lorŭ sĕ nu lăcomimŭ, nicĭ în slujba lorŭ sĕ nu dormimŭ a intra.

Şovinismului cu şovinismŭ sĕ-i rĕspundemŭ şi sĕ facemŭ pe duşmanii limbei şi ai culturei nóstre românescĭ sĕ înţelégă odată, că până va mai curge o picătură de sânge prin vinele Românului, elŭ nu va lăsa sĕ fiă naţionalicese ucisŭ, şi până ce va mai puté rosti unŭ cuvêntŭ, elŭ îşĭ va reclama cu tăriă drepturile şi libertatea ce i-s'au răpitŭ.

Ce sĕ facemŭ în timpulŭ iernei?

Din Bihorŭ, 27 Brumarŭ 1893.

Noi, Românii din Bihorŭ, putemŭ fi mulţumiţĭ, căcĭ în anulŭ acesta bunulŭ Dumnedeu a binecuvêntatŭ munca nóstră, róda anului acestuia este mulţămitóre, vitele ni suntŭ grase, nutreţŭ pentru ele avemŭ de ajunsŭ, c'unŭ cuvêntŭ putemŭ privi cu mulţămire la agonisita nóstră de éstimpŭ, care ne asigură unŭ traiu mai uşorŭ ca într'alţĭ anĭ mai puţinŭ roditorĭ.

Aflându-ne în iérnă, ne punemŭ rótă după cuptorŭ şi despoindŭ cucuruzŭ, vorbimŭ, ne sfătuimŭ despre lucrurile şi trebile nóstre, mai ascultămŭ câte-o poveste, ciumeliturĭ, hore şi în acestŭ postŭ corindĭ: acestea suntŭ datinĭ frumóse din bĕtrânĭ, pe carĭ noi încă le ţinemŭ cu dragŭ, şi-i bine aşa, fraţilorŭ.

Déră în timpulŭ acesta alŭ progresului uriaşŭ, ce'lŭ facŭ tóte popórele, carĭ pe'ntrecute se silescŭ a se lumina şi înţelepţi pe sine pentru binele şi traiulŭ câtŭ mai uşorŭ alŭ lorŭ, avemŭ şi noi trebuinţă de-a căuta şi alte căi, pentru-că acum nu ni suntŭ destule mijlócele de mai 'nainte pentru viéţă şi pentru păstrarea mai vîrtosŭ a scumpei nóstre limbĭ românescĭ, ci trebue sĕ lucrămŭ şi noi mai multŭ *cu mintea*. Timpulŭ iernei este fórte potrivitŭ, ca acum împreună şi în bună înţelegere sĕ îndreptămŭ mintea şi silinţa nóstră spre aflarea mijlócelorŭ folositóre întru binele şi folosulŭ nostru.

Averea cea mai mare, ce o avemŭ,

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

DEMONII.

(Urmare).

Nobila Teresa plantă în inima mea unŭ sentimentŭ de bunĕtate, şi poesia ochilorŭ ei şterse din mine tóte amintirile neplăcute de mai înainte. La câte-va sĕptĕmânĭ, după ce i-am câştigatŭ amorulŭ, încercai aspra datorinţă către mine însu-mĭ, de-a o părăsi pe timpŭ de unŭ anŭ. Deşi posedam o cultură universală mai înaltă, pentru că cetisem multŭ, şi Alfons încă mĕ învĕţase multŭ a cunósce fiinţa şi spiritulŭ artelorŭ, cu tóte acestea, simţiam în mine unŭ impulsŭ internŭ şi o necesitate imperativă de-a însuşi unele cunoscinţe positive, spre a nu apĕré mai incultŭ, decâtŭ amanta mea.

Pentru aceea mĕ dusei cu Alfons la Parisŭ, pentru ca la Universitatea de acolo şi la alte isvóre spirituale de acolo, sĕ-mĭ înmulţescŭ cunoscinţele mele.

Mĕ pusei decĭ cu pasiune pe studiu. Totŭ a treia di primiam câte o epistolă dela Teresa, la care rĕspundeam imediatŭ. In epistolele mele o purtamŭ prin stradele Parisului, prin salele de prelegere ale universităţii, prin concerte şi galeriile de artă, prin grădinĭ şi păduricĭ, prin pieţele de florĭ şi paserĭ şi — prin inima mea. Epistolele ei nu conţineau unŭ materialŭ atâtŭ de variu, ca ale mele; cu tóte acestea însĕ conţineau cu multŭ mai multŭ şi formau pentru mine o adevĕrată necesitate.

Alfons, care nu putea petrece multŭ la unŭ locŭ, părăsi Parisulŭ după trei lunĭ.

— „Maurus“ dise elŭ către mine, când era sĕ plece, „Maurus, vrĕu sĕ mergŭ puţinŭ până în Italia, picióréle nu vrĕu sĕ 'mĭ dea pace“.

— „Şi Suleica?“ întrebai eu zimbindŭ.

— „Nu potŭ fi tot-d'auna în persónă la femeia mea; cu cugetulŭ însĕ sunt totd'auna la ea, orĭ în ce locŭ m'aşi afla“.

— „Dér décă 'i vei deveni infidelŭ?“

— „E imposibilŭ; tu sci bine, că nu sunt în stare sĕ-mĭ cumpĕrŭ altă femeie“. Şi într'adevĕrŭ, Alfons cheltuise cu multŭ mai multŭ din averea sa, decum presupune mamă-sa. O mână streină plana deja asupra casei sale; eră celelalte posesiunĭ, ce le avuse, nicĭ una nu mai purta numele de Conihoult. Cu tóte acestea elŭ nu se arăta îngrijatŭ. „Până ce am încă mijlóce, până atuncĭ vreau sĕ consumŭ“, dicea elŭ; „o esistenţă mică, circumspectă, nu însemnéză a trăi. Când odată nu voiu mai posede nimicŭ, atuncĭ o sĕ mĕ facŭ eremitŭ“.

N'am pututŭ trece cu vederea împrejurarea, că amicii şi cunoscuţii lui Alfons când mĕ vĕdură prima dată, sĕ spăriară de mine şi unii dintre ei nu erau în stare a-şĭ ascunde sentimentele lorŭ de antipatiă faţă de mine, nicĭ mai târdiu, când sĕ întêmpla a conversa cu mine. Ceea ce profeţise acelŭ pictorŭ în grădina bunei mele, încă se împlinise: am observatŭ, că fetele tinere, intrândŭ eu în vre-o societate, se adunau la olaltă şi privindŭ spre mine, rîdeau. Pe unii îi vedeam că simţescŭ óre-care compătimire faţă cu mine; eu însĕ nesocoteamŭ atâtŭ compătimirea, câtŭ şi batjocura, şi mĕ purtamŭ cu o deosebită sumeţie şi cu unŭ dispreţŭ colosalŭ; cu mai mare dispreţŭ mĕ purtam faţă de ómenii frumoşĭ şi faţă de acele opere artistice, carĭ representau frumseţa.

Departe de ochii Teresei, de vocea ei dulce şi de cuvintele ei blânde, consolatóre, simţiam că sĕ încuibă în sufletulŭ meu érăşĭ îndoiala; devenisem morosŭ şi respingĕtorŭ şi ómenii mĕ judecau, ca pe unŭ omŭ obraznicŭ, carele merită cu totŭ dreptulŭ faţa, ce o posede.

Şi fiind-că cunoscuţii lui Alfons aparţineau acelorŭ cercurĭ, carĭ aduceau frumseţeĭ în tóte apariţiunile ei din viéţă şi artă unŭ cultŭ deosebitŭ, de aceea amărăciunea mea afla totŭ mai multŭ nutremêntŭ; de aceea după ce Alfons părăsi Parisulŭ, mĕ retrăsei totŭ mai multŭ din societatea lorŭ. Cu unulŭ din ei conveneam însĕ adese orĭ; elŭ mĕ atrase, fiindŭ-că iubia frumseţa mai puţinŭ, decâtŭ ce era streinŭ, rarŭ. Cu tóte acestea sĕ oprea câte odată totuşĭ în galeriele de tablourĭ înaintea astor-felŭ de opurĭ, carĭ representau numai frumseţa. Şi décă 'lŭ certamŭ pentru ast-felŭ de întêmplărĭ, elŭ avea datina a-mĭ rĕspunde: „Frumosulŭ totuşĭ e frumosŭ“. Câte odată reflectam asupra acestorŭ cuvinte şi comparamŭ pe Teresa cu acele fete tinere, carĭ le vĕdusemŭ, şi atuncĭ îmĭ diceam, că Teresa nu s'ar puté pune lângă acelea, fără de a se afla vătĕmată; cu tóte acestea îmĭ diceam: ea posede mai multŭ, ca ceea ce este frumseţa. N'aşĭ schimba cu ea nicĭ pentru Venus. Şi nicĭ odată nu-i scrieam epistole mai intime, decâtŭ după ast-felŭ de momente.

Dér Venus aruncă unŭ tăciune după mine şi acela luă focŭ.

Intr'o di, după o plóie caldă de véră, treceam peste Pont neuf; mergeam încetŭ, gândindu-mĕ la Teresa, care tocmai îmĭ scrise: „Sunt o filosófă de totŭ rea. O virtute principală a filosofilorŭ, anume pacienţa, am perdut'o, şi deşi o cautŭ cu